

UNITAT DIDÀCTICA SECUNDÀRIA

Ramon Muntaner



RAMON MUNTANER

Coneixem la vida de Ramon Muntaner a través del que ell mateix ens ha contat a la seua crònica. És una vida pròpia d'un personatge literari, plena de successos interessants: batalles, intrigues, viatges, amors...

Ramon Muntaner va nèixer a a Peralada, un poble l'Alt Empordà, l'any 1265.

Als nou anys va conèixer de prop els reis Jaume I i Alfons X, albergats a la casa del seu pare. Aquest fet el va marcar de manera decisiva i el va convertir en un fervent seguidor dels reis. Pocs mesos després, amb deu anys, va acompanyar Pere el Gran a París.

Quan va complir vint anys, el juny de 1285, el seu poble va ser destruït per les tropes franceses i vingué amb la seua família a València. Malgrat que no sabem del cert a què es va dedicar a partir d'aquest moment, sembla que va acompanyar Roger de Llúria i va prendre part en la conquesta de Menorca entre el novembre de 1286 i el març de 1287.

Entre els anys 1287 i 1300 va viure a Mallorca, però l'any 1301 va anar a Sicília a defensar Messina (ciutat italiana coneguda com "la porta de Sicília") durant el setge de la ciutat. El 1302 s'embarcà cap a Orient, sota les ordres de Roger de Flor, comandant en cap de la Companyia Catalana d'Orient. L'any 1309 va demanar permís per tornar a València per casar-se amb Valençona, a qui havia donat la paraula de matrimoni deu anys abans, quan ella en tenia catorze, i, un cop enllestits els preparatius per a les noces, va ser nomenat capità de l'illa de Djerba, al nord d'Àfrica, on va exercir el càrrec fins l'any 1311. Eix mateix any es va casar, per fi, a València, encara que al cap de pocs dies va haver de tornar a Djerba amb la seua família fins el 1314. Del matrimoni varen nèixer dos fills, Martí i Macari, i una filla, Caterina.

L'any 1315 va ser l'encarregat del trasllat Perpinyà i de la cura de l'infant Jaume, futur Jaume III de Mallorca.

L'any 1325, va començar a redactar la Crònica a la seua alqueria de Xilvella, a l'Horta de València quan ja tenia seixanta anys, i l'escrigué en tres anys.

L'any 1332 va tornar a ser cridat a Mallorca per servir el nou rei Jaume III, per qui és nomenat cavaller, i allà hi va estar fins la seua mort a Eivissa, l'any 1336.

Després, en grup o per parelles, elaboreu una **línia del temps** a la paret de la classe on estiguen les dades més rellevants de la vida de Ramon Muntaner i compareu-les amb els successos importants a la Corona d'Aragó.

Tingues en compte:

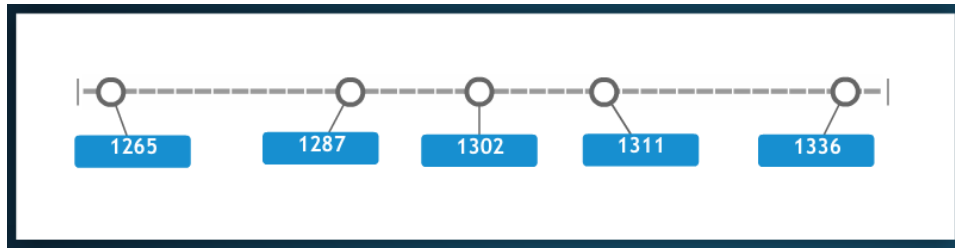
1. Determinar el període de temps i la data d'inici i la de final.
2. Els intervals de temps amb què dividiràs cada segment (un anys, deu anys...)
3. Investigar quins successos històrics importants van succeir en les dates que trieu. Dibuixar o buscar il·lustracions representatives.
4. Dibuixar en una cartolina una línia horitzontal i dividir-la segons els intervals.
5. Identificar i ordenar les dates seleccionades. Assenyalar a la línia els punts dels fets específics.
6. A la part de dalt de la línia, marca els fets generals, millor amb dibuixos. A la part de baix, les dades de la vida de Ramon Muntaner.

Les atrevides i atrevits, feu-ne una 2.0 i compartiu-la a la web!

Hi ha moltes aplicacions a Internet per fer línies del temps, però ací en tens dues de les més utilitzades.

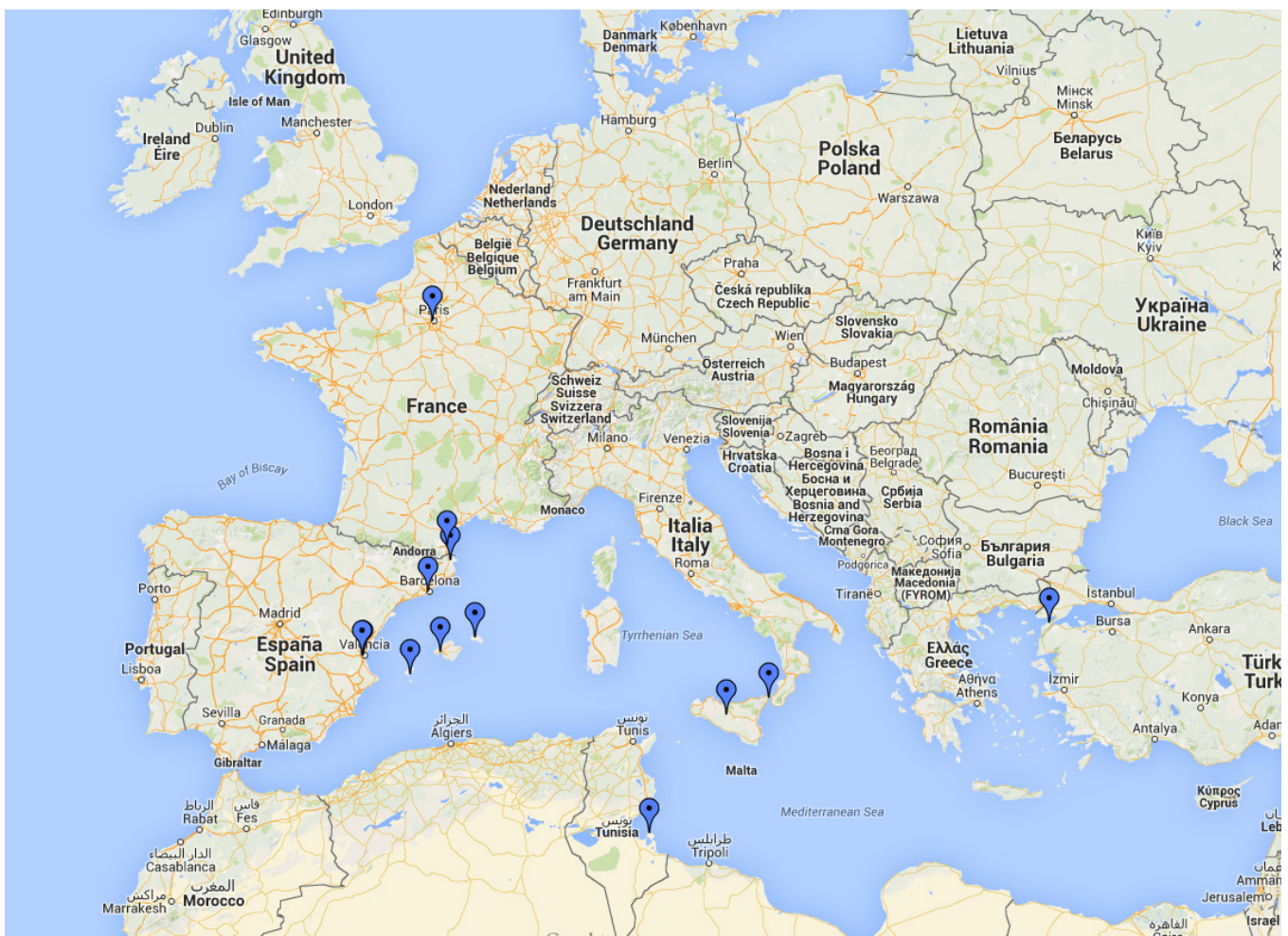
Dipity <http://www.dipity.com>

Timetoast <http://www.timetoast.com>



I si voleu saber més dels viatges i la vida cavalleresca de Ramon Muntaner, podeu fer un passeig virtual pel seu itinerari vital si hi cliqueu en aquest enllaç

<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zy43oEzOeVRo.kSj3am6NM0Mg&hl=ca>



LA CRÒNICA DE RAMON MUNTANER

Com ja saps, una **crònica** és una notícia ampliada i comentada per un o una periodista que narra uns fets. Es diferencia de la **notícia** perquè en la narració incorpora comentaris i valoracions personals, la qual cosa li dóna un valor subjectiu.

A més d'aquest significat, una crònica també és un recull de fets històrics narrats per ordre cronològic. A la nostra literatura en tenim quatre:

La historiografia catalana medieval compta amb quatre textos fonamentals: les cròniques de **Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere el Cerimoniós**. Redactades a finals del segle XIII i al llarg del segle XIV, les Quatre Grans Cròniques Medievales Catalanes van ser escrites pels mateixos reis -Jaume el Conqueridor i Pere el Cerimoniós- o per personatges -Bernat Desclot i Ramon Muntaner- molt propers a la Cort, i abracen, de forma directa o indirecta, el regnat de tots els reis de la dinastia del Casal de Barcelona, des d'Alfons I fins a Martí l'Humà.

<http://www.xtec.cat/monografics/croniques/introducciocroniques.htm>

- Busca al diccionari la definició d'"historiografia"
- Busca informació sobre Jaume I, Bernat Desclot i Pere el Cerimoniós.
- Quantes són les Grans Cròniques?
- Qui les va escriure?
- Quin període de temps abracen?
- En què es diferencien les cròniques de Jaume I i la de Pere el Cerimoniós de les de Ramon Muntaner i Bernat Desclot?

Com has llegit, Ramon Muntaner va començar a escriure la seua crònica quan tenia seixanta anys des del seu retir a Xirivella (l'Horta, València). Conta que va tenir un somni on un home vell, vestit de blanc, li va dir:

*"-Muntaner, **lleva sus** e pensa a fer un llibre de les grans meravelleses que has vistes que Déus ha fetes en les guerres on tu és estat, com a Déu plau que per tu sia manifestat."*

*lleva: alça
sus: ràpidament*

I va ser aleshores que va començar a escriure, no sense advertir que tot el que narraria era veritat i que ell l'havia viscut. Va redactar, amb la seua memòria i a molt estirar alguns inventaris o nòmimes de la seua etapa de mercenari, 300 capítols de cinc regnats, des de l'engendrament de Jaume I (1207) fins la coronació d'Alfons el Benigne (1328).

*"E jo **aitantost** comencé aquest llibre, lo qual prec a cascun qui l'oïran que creguen que per cert tot és així veritat com ho oïran, e no hi posen dubte negun."*

aitantost: Tot seguit, immediatament

LA CRÒNICA I LES DONES

Als llibres d'història la presència de les dones és escassa, malgrat "l'heroïcitat" que suposava viure dia a dia en èpoques de guerres, d'epidèmies, de fam... (1)

Per això resulta interessant la presència i el tractament de les dones en la Crònica de Muntaner, per contra del que es podria esperar en un llibre en el qual allò prioritari són els fets dels reis. És a dir, la política, les conquestes i les lluites. No vol dir això que siguin les protagonistes, però si en tenen una presència rellevant. (2)

(1) Escolta "Les dones a l'Edat Mitjana"

<http://www.ccma.cat/catradio/alacarta/en-guardia-1714-2014/92-les-dones-a-ledat-mitjana/audio/89666/#>

(2) Les dones dins les Quatre Grans Cròniques Medievals Catalanes. Elena Vicioso Martínez

Llig el text on descriu com va organitzar la defensa de Gal·lípoli.

Ramon Muntaner, com ja sabeu, va ser capità de la **Gran Companyia** en una de les moltes guerres en les quals va participar. A Gal·lípoli (ciutat de l'orient del Mediterrani) mentre els homes estaven en la batalla, va organitzar la defensa de la ciutat, assetjada pels genovesos.

Jo ordoné ma defensó tota la nuit. E la defensó fo així ordonada: que jo fiu **guarnir** totes quantes **fembres** hi havia (que de les armes haviem **assats**), e ordoné-les als murs; e en cascuna part del mur jo ordoné un mercader, d'aquells mercaders catalans que hi havia, que fossen ordonadors d'elles; e ordoné per tots los carrers miges bótes de vi ben temprat, ab **vernigat**, e molt pa qui menjàs e begués qui en volgués, que ben sabia que el poder era tan gran defora, que no ens **lleuria** d'anar menjar a casa. E **puis** ordoné que tothom fos guarnit de cuirasses, que jo sabia que els genoveses anaven ben bastats de **passadors** e que en desprendrien molts; que ells han una manera que no fan sinó **trer a la basta**, e desprendre més **cairells** en una batalla que no farien catalans en deu; e així fiu tothom guarnir. (...) E d'altra part, ordoné los metges que haviem, que esteguessen **aparellats d'adobar** cascun **con** seria **nafrat**, en guisa que tantost pogués tornar a la batalla. (...) Què us diré? La batalla fo molt forta, e les nostres fembres, ab cantals e pedres (que jo havia moltes fetes **metre** al mur e a la barbacana), defensaven tan règeu que meravella era. Que en veritat, que fembra s'hi trobà que havia cinc **cairellades** en la cara que, encara defensava així con si no hagués mal.

VOCABULARI

guarnir: equipar

fembres: dones

assats "prou, bastant"

lleuria: donaria temps

puis: ant. després

passador: Sageta molt aguda

trer a la basta: disparar amb la ballesta

cairells: ant. Projectil de ballesta,

aparellats: preparats

adobar: curar, guarir

l poder era tan gran defora: era tan

gran el poder de fora

con: quan, com

nafrat: ferit

guisa: manera

cairellades: colp o ferida de cairell

règeu: forament

metre: ant. posat

1. Busca a la viquipèdia "Gal·lípoli". Podràs trobar diferent informació.

a. En quina zona del Mediterrani està ubicada? A quin estat actual correspon?

b. Quina de les entrades és la que s'ajusta al fragment de la crònica?

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Gal·lípoli>

c. Llig la informació referida a la batalla descrita. Quantes dones hi van participar? I homes?

2. Saps què és un setge? Busca la definició en un diccionari.

a. Busca altres setges importants a la història.

b. Busca esdeveniments on les dones hagen estat protagonistes.

c. Escolta la cançó de El setge, d'Els Catarres i llig la lletra. Creus que pot generalitzar-se el sentiment que transmet? Quina estrofa penses que és més representativa?

<https://www.youtube.com/watch?v=98yVjh0EZIs>

EL SETGE

*Hem travessat més d'un infern
contra la pluja i el vent
i el rigor de la tempesta*

*N'hem fet força de la por
som la guspira en la foscor
que fondrà aquesta glacera*

*Quan hem caigut ens hem alçat
renaixent en un cos nou
amb la lliçó més apresada*

*Sempre amb un peu al record
per no oblidar mai qui som
i fer honor a la promesa*

*I si penso en tu m'allibero del meu pes,
com tenint les ales d'un ocell*

*De totes les causes la més noble és la que sents
murmurar incansable entre batecs*

*El setge que ens estreny sols ens fa més lliures
i de la fe i el seny forjarem un himne*

*Som fills d'una terra tenaç
que no es doblega ni rendeix
com un xiprer d'arrels profundes*

*Recordarem els que han marxat
i ens unirem en el seu cant
com una veu al llarg dels segles*

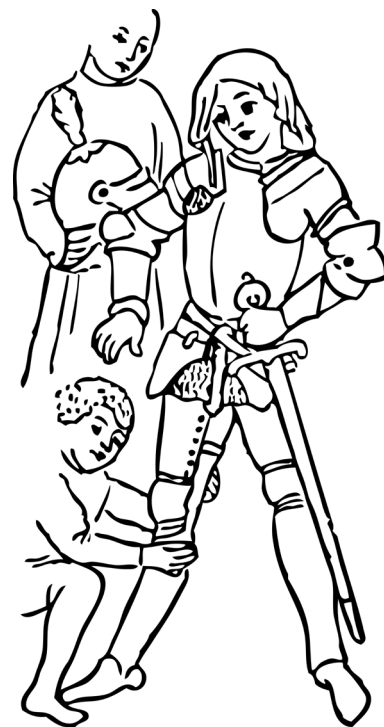
*Si som petits entre titans
farem que compti cada pas
ja no viurem en l'enyorança*

*De les ferides del passat
de les batalles que hem perdut
sempre hi neix nova esperança*

Els Catarres

INTERPRETA

1. Situa en un mapa la península de Gal·lípoli.
2. Com va organitzar Ramon Muntaner la defensa de la ciutat?
3. Quina tasca tenien encomanades les dones -fembres?
4. Amb quines armes comptaven?
5. Quin comentari fa el cronista de l'actuació de les dones?



CREA

1. Escriu -inventa!- la crònica d'una de les situacions que has buscat a l'activitat 2. La narració ha de tenir les mateixes característiques que aquesta -1a persona, narrador protagonista, temps passat-
- Primer, recull tota la informació necessària: investiga, cerca imatges, mapes...
 - Redacta la crònica. Cal que tingues en compte:
 - comença amb els fets objectius -és a dir, conta sols allò que ha passat, que has llegit...
 - dóna "força" al relat incorporant comentaris personals, adjectius valoratius, impressions teues.
 - acaba la crònica amb una conclusió que tanque la narració, que impressione els i les lectors, que emocione...
 - Quan ja la tingues redactada, revisa-la o demana la teua professora o el teu professor que et faci la correcció. Pots publicar-la si tens un blog a classe, o la pàgina web del teu institut, o potser gravar-la per compartir-la amb els i les companyes.

